Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 7, Petersburg 1875

Vocal Uṣṣval. a. a. O. Çâṅkh. Çr. 1,2,18. 10,5,23. Nṛs. Tâp. Up. in Ind. St. 9,98. ṚV. Prât. 1,4 (14). 6 (16). 13 (28). 4,9. 14,13. 20. VS. Prât. 1,55. 63. 4,48. 5,11. 13. TS. Prât. 1,3 u. s. w. AV. Prât. 1,51 u. s. w. P. 1,2,27 u. s. w Ind. St. 8,84. 467. Çrut. 3. 21 (= लघु). अर्ध° P. 1,2,32. ह्रस्वार्धकाल TS. Prât. 1,37. °समकाल VS. Prât. 5,1. °पूर्व 4,104. 147. TS. Prât. 9,18. ṚV. Prât. 6,4. ह्रस्वोदय 5,23. ह्रस्वोपध AV. Prât. 3,27. ह्रस्वान्त Çâṅk. 2,2. 11. ह्रसीयंस् ṚV. Prât. 13, 14. — 2) f. आ *Phaseolus trilobus* Râǵan. 3,22. = नागबला und भूमिजम्बू Râǵan. im ÇKDr. — 3) n. *eine best. Gemüsepflanze* (गौरसुवर्णा) und *grüner* (*schwarzer*) *Eisenvitriol* Râǵan. im ÇKDr. — Vgl. महा°.

ह्रस्वक (von ह्रस्व) adj. *sehr klein*, von Statur Hariv. 6486. Spr. (II) 5109. VP. bei Muir, ST. 1,63, Çl. 18 (अति°). कृमि MBh. 1,1796. मणिकुण्डले 14,1688.

ह्रस्वकर्ण adj. *kurzohrig*; m. N. pr. eines Râkshasa R. 5,12,13.

ह्रस्वकुश m. Kuça-*Gras* Râǵan. 8,92.

ह्रस्वगर्भ m. dass. Ratnam. im ÇKDr.

ह्रस्वगवेधुका f. *Uraria lagopodioides Dec.* AK. 2,4,4,5. Ratnam. 23. Râǵan. 4,106.

ह्रस्वजम्बू f. *eine* Ǵambû-*Art mit kleiner schwarzer Frucht* Ratnam. 269.

ह्रस्वजात्य adj. *von kleiner Art* Suçr. 2,305,6.

ह्रस्ततण्डुल m. *eine Art Reis*, = राजान्न Râǵan. im ÇKDr.

ह्रस्वता (von ह्रस्व) f. *Kleinheit*, von Statur R. 5,9,44. 49,31.

ह्रस्वत्व (wie eben) n. *Kürze* Kaṇ. 7,1,17. Suçr. 1,117,18. Sarvadarçanas. 44,20. eines Vocals Comm. zu TS. Prât. 1,52.

ह्रस्वदर्भ m. = ह्रस्वकुश, ein von den Verfassern des ÇKDr. gebildetes Wort.

ह्रस्वदा f. *Weihrauchbaum* Râǵan. im ÇKDr. ह्रदा unsere Hdschrr.

ह्रस्वपत्रक 1) m. *eine im Gebirge wachsende Bassia-Art* Ǵaṭâdh. im ÇKDr. — 2) f. °पत्रिका *eine best. Pflanze*, = अश्वत्थिका (अश्वत्थी ÇKDr.) Râǵan. 11,123.

ह्रस्वपर्ण m. *Ficus infectoria* Râǵan. 11,127.

ह्रस्वप्रत m. desgl. Râǵan. 11,128.

ह्रस्वफल 1) m. *Dattelpalme* Râǵan. 11,53. — 2) f. आ *eine best. Pflanze*, = भूमिजम्बू Râǵan. 11,30.

ह्रस्वबाहु adj. *kurzarmig*; m. N. pr., unter dem Nala bei Ṛtuparṇa in Dienst tritt, Kathâs. 56,354. fgg.; vgl. MBh. 3,2748. fg.

ह्रस्वमूल m. *eine Art Zuckerrohr* Râǵan. 14,86. °क m. vielleicht dass. Suçr. 2,411,1.

ह्रस्वरोमन् m. N. pr. eines Fürsten der Videha, eines Sohnes des Svarṇaroman, R. 1,71,12 (73,11 Gorr.). VP. 390. Bhâg. P. 9,13,17.

ह्रस्वशिम्बुक m. *eine kleine Art Moringa* Suçr. 2,380,4.

ह्रस्वाग्नि (ह्रस्व + अग्नि) m. *Calotropis gigantea* Çabdar. im ÇKDr.

ह्रस्वाङ्ग (ह्रस्व + 3. अङ्ग) 1) adj. *klein von Gestalt:* अति° Bhâg. P. 4,14,44. — 2) m. *eine best. Pflanze*, = जीवक AK. 2,4,5,8. Râǵan. 5,12.

ह्रस्वाबृहदोपशा f. N. eines Sâman Ind. St. 3,238,*a*. ह्रस्वावैरूप n. desgl. 247,*b*.

1. ह्राद्, ह्रादते (अव्यक्ते शब्दे) Dhâtup. 2,25. *tönen* u. s. w.: ह्रादो ह्रादते: (so ist zu lesen) शब्दकर्मणः Nir. 1,9. अह्रादि (pass. impers.) पटहैर्भृशम् Bhaṭṭ. 14,4.

— अनु s. अनुह्राद.

— नि, partic. निह्रादित (निर्ह्रादित?) *Gebrüll* Bhâg. P. 10,36,3.

— निस् caus. *tönen lassen*, (die Trommel) *schlagen* Kâṭh. 14,7. — Vgl. निर्ह्राद fg.

— प्र s. प्रह्राद.

— सम् *klappernd auf einander treffen:* यदि ग्रावाणः संह्रादेरन् Âçv. Çr. 5,12,21. संह्रादमानाभ्राणा Hariv. 2678. — caus. 1) *zusammenschlagen, dass es einen Ton giebt:* एकैकमस्थ्यसंह्राद्यन्तो ऽवदध्युः Âçv. Gṛhj. 4,5,5. — 2) *laut ertönen:* संह्राद्यन्तश्च तथा निर्घाताश्चापतन्भुवि MBh. 9,2689. — Vgl. संह्राद fgg.

2. ह्राद् = ह्लाद्; s. 2. ह्रद. — caus. ह्राद्यसि (ह्ला°?) *erquicken* Mârk. P. 104,39.

ह्राद (von 1. ह्राद्) m. 1) *Getön* H. 1399. Halâj. 1,138. धनुर्ह्राद MBh. 6,534. गजघटानाम् 7,2940. दुन्दुभीनाम् Kir. 16,8. महाह्रादाः (so liest Çaṅk.) vom *Donner* Khând. Up. 7,11,1. In der Orthoëpie so v. a. *Geräusch* Pat. in Mahâbh. lith. Ausg. 1,304,*a*. ह्रादशब्देन वर्णाभिव्यक्तिकेतवो नादा उच्यन्ते Kaij. ebend. 6,31,*b*. — 2) N. pr. *a*) eines Schlangendämons MBh. 16,120. — *b*) eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu Hariv. 187. fg. 12914. VP. 1,13,140 (ह्लाद Wilson). Bhâg. P. 6, 18,12. 14; vgl. 1. ह्रद 2). — Vgl. मेघ°.

ह्रादक adj. = ह्राद कुशलः gaṇa आकर्षादि zu P. 5,2,64.

1. ह्रादिन् (von 1. ह्राद्) 1) adj. *lärmend, schreiend:* Krieger MBh. 8,2492. *überaus laut:* तुत Varâh. Bṛh. S. 68,63 gute v. l. — 2) f. °नी *Blitz* AK. 1,1,2,10. 3,4,18,115. H. 1105. an. 3,437. Med. n. 159. Hâr. 58. MBh. 9,553. — *b*) Indra's *Donnerkeil* AK. 1,1,1,42. 3,4,18,115. H. 180. H. an. Med. Ǵaṭâdh. in Verz. d. Oxf. H. 191,*a*,42.

2. ह्रादिन् 1) adj. = ह्रदिन् 1) R. 2,71,2 (73,2 Gorr. N. pr. eines Flusses nach dem Comm.). 6 (ह्रदिनी Gorr.). — 2) f. °नी *a*) = ह्रदिनी *Fluss* H. 1080, Schol. Râǵan. 14,10. — *b*) *Weihrauchbaum* v. l. für ह्लादिनी Çabdar. im ÇKDr.

ह्राडिनि und °नी (von 2. ह्राद्) f. *Schlossen, Hagel:* नास्मै विद्युन्न तन्यतुः सिषेध न यां मिहमकिरद्ध्राडिनिं च ṚV. 1,32,13. ह्राडिनीभ्यः, नीहाराय VS. 22,26. 26,9. TS. 7,4,13,1. ह्राडिनीर्यन्ति शीयते TBr. 3,12, 7,3. Çat. Br. 11,2,7,21. fgg. 14,9,1,13. रजतो ह्राडिने त्रपम् 12,8,3,11. Khând. Up. 5,5,1.

ह्राडिनीवृत् (ह्राडिनिऽवृत् Padap.) adj. *in Hagel sich hüllend* ṚV. 5,54,3.

ह्राम् interj. neben ह्रीम् und ह्रूम् Bhâg. P. 5,18,18.

ह्रास (von ह्रस्) m. 1) *das Kürzerwerden, Minderung* (Gegens. वृद्धि und उल्लास), *Abnahme:* छा° Schol. zu Kâtj. Çr. 22,4,11. युग° M. 1, 85. अर्घस्य Jâǵń. 2,249. पापकर्मणः MBh. 12,1195. आयुषः Hariv. 11173. Karaka 4,6. Spr. (II) 2780. Weber, Ǵjot. 29. 55. 59. 91. Râǵa-Tar. 1,21. Mârk. P. 118,31. Bhâg. P. 1,4,17. 7,1,7. Muir, ST. 4,218. Verz. d. Oxf. H. 86,*b*,1. 208,*b*,29. Sâh. D. 535. — 2) *Laut, Getön* Trik. 1,1, 119 wohl nur fehlerhaft für ह्राद.

ह्रासन (vom caus. von ह्रस्) n. *das Kürzermachen:* मेखलायाः Gṛhjas.

Institute of Indology & Tamil Studies, Cologne University, Germany 9.2.2007